

UČIMO:

...primjenjivati sintaktička znanja pri oblikovanju teksta
 ...objašnjavati pojmove brojevi, brojevne imenice,
 brojevni pridjevi i brojevni prijedlozi
 ...primjenjivati jezičnu normu hrvatskoga standardnoga
 jezika: pravopisnu i gramatičku, leksičku te stilističku
 - istražuje različite izvore informacija, prikuplja,
 razvrstava i povezuje informacije i ideje u skladu s temom
 i svrhom pisanja

PISANJE BROJEVA

ZNAŠ LI... Što su brojevi? Koja je razlika između brojeva i brojki? Koje vrste brojeva poznaješ? Jesu li brojevi promjenjiva ili nepromjenjiva vrsta riječi? Što u danu brojiš? Pamtiš li datume?

Da pamćenje bude uspješnije možemo se koristiti raznim mnemotehničkim sredstvima. Učenici koji dobro vladaju verbalnim kodom i koji se ne boje brojki i logike cijenit će ove metode. Evo jednog primjera.

Slova za brojke

Brojke je teško prenijeti u slike. Nije ih lako ni povezati. Zahvaljujući šifri slovo-brojka, brojke i brojevi koji nemaju nikakva smisla prevode se u riječi koje imaju smisla i od kojih se pravi rečenica. Te rečenice, prenesene u slike, urezuju se u sjećanje i može im se, kad zatreba, opet pridati značenje u brojkama. Prvo treba sastaviti pravilo za pretvaranje brojki u slova, npr.: 0 je predstavljena slovom c, 1 slovom t, 2 slovom n, 3 slovom m itd. Zatim pretvoriti brojke u odgovarajuća slova: datum koji želimo zapamtiti je 25. 6. 1991.: dan proglašenja neovisnosti Republike Hrvatske. Svaku brojku zamjenjujemo odgovarajućim suglasnikom koji je početno slovo riječi, a da bismo napravili rečenicu dodajemo samoglasnike: 2 5 6 1 9 9 1

n g d t v v t

Novu godinu dočekujemo tradicionalnim veselim, vrcavim tulumom. Pomoću ovih riječi sjetit ćemo se točnoga datuma. (Brigitte Trankiem: *Stres u razredu*)

Hrvatska zmajska priča

Sveti Ilar i zmaj

Konavle, Župa Dubrovačka

Pričao je dedo da je zmaj stao u Šipunu, a sv. Ilar je došo, ubio zmaja, podigo je ruku i učinio se put kroz more i on je po suhu donio zmaja u Mline i tamo mu je sad podignuta crkva.

Govoru stari ljudi, kad je bunaca, da se vidi put od Šipuna do Mlina ispod mora, bijelo kako put priko mora od Šipuna do Mlina, kuda je sveti Ilar proveo zmaja i spalio ga na lomači u Mlinima.

Upišite tu radi nevjerstva. (iz Zbornika „Hrvatske narodne pripovijetke“, priredila Ljijana Marks, izdano:

Riječi/Vinkovci 1998. g.)

MOTIVACIJSKI TEKST

PROČITAJ I PROUČI:

Pročitaj sljedeći tekst i u bilježnicu ispiši brojeve koji se pojavljuju u njemu prvo brojkom, a slovima.

Vlad III. Tepeš – grof Drakula

Vlad III. Tepeš, poznat i kao Vlad Nabjač te Vlad Drakula (1431. – 1476.) Rumunj, vlaški knez i borac protiv Turaka. Poslužio je kao inspiracija za glavni lik u romanu Brama Stokera Drakula iz 1897. godine. Vlad je dobio nadimak Drakula po svome ocu, u značenju Zmajev sin. Sudjelovao je s Turcima u napadu na Transilvaniju. Postao je taocem u sklopu političke nagodbe te je sklonost okrutnosti razvio upravo promatrajući osmanlijske metode mučenja. Domogao se vlasti. Većina priča o Vladu III. zapisana je u 15. stoljeću. Jednom prilikom Drakuli su došli izaslanici turskog sultana, klekli su pred njim, ali nisu skinuli fesove s glava. Pitao ih je zašto ih ne skidaju. Odgovorili su mu „Gospodaru, mi skidamo fesove samo pred našim sultanom.“ Tada je naredio svojim vojnicima da izaslanicima metalnim čavlima pribiju fesove za glave.

Nadimak Vlad Nabijač dobio je jer je običavao jesti okružen leševima nabijenima na kolce. U je u tome. Procjenjuje se da je dao pobiti oko 30.000 stanovnika Vlaške i Transilvanije. Prema jednoj legendi, Drakula je poginuo u zasjedi. Ubili su ga njegovi vojnici, zamijenivši ga za hrvatsku vojskovođu, odrubivši mu glavu i poslali hunskom sultanu Mehmedu II. Osvajaču, velikom Vladovom neprijatelju. Kada su 1930. godine arheolozi otvorili njegovu grobnicu, bila je prazna. Postao je najpoznatiji vampir literarne i filmske fikcije.

ODGOVORI:

Jeste li imali problema u pisanju brojeva? Zna li pisati brojeve poštujući pravopisna pravila?

NAUČIMO:

broj – vrsta riječi

brojka – znak za broj (znamenka, cifra)

Brojevi su dijelom promjenjiva vrsta riječi kojima se izriče koliko čega ima i koje je što po redu.

Brojevi koji izriču točnu količinu čega zovu se **GLAVNI BROJEVI**: jedan, dva, tri, četiri, pet... To su osnovni brojevi (od 1 do 9, 10, 100, 1 000 ...). Izvedeni su: 11, 12, 21, 99 itd.

Brojevi koji izriču koje je što po redu zovu se **REDNI BROJEVI**.

Mjesto glavnih brojeva mogu se u određenim prilikama upotrijebiti **ZBIRNI BROJEVI** koji se tvore od osnovne glavnoga broja nastavcima *-oje*, i *-ero*, *-oro* (osim broja četvero, koji se tvori od druge osnovne). Upotrebljavaju se: 1. kad se brojevi bića različitog spola ili dobi ili nedorasla bića (*Oboje su veseli. Stol za dvoje. Oba su pala!*); 2. kad se općenito navodi količina (*U trudnoći trebaš jesti za dvoje.*); 3. uz zbirne imenice na *-a* (djeca, braća) i na *-ad* (čeljad, jarad).

Svi se redni brojevi pišu s TOČKOM i arapski (2., 5., 10., 27., 2013.) i rimski (II., V., X., XXVII.).

Od glavnih brojeva imaju vlastitu promjenu: jedan, dva, tri i četiri.

Stotina, tisuća i milijarda mijenjaju se kao imenice ženskog roda, a milijun, trilijun itd. mijenjaju se kao imenice muškog roda.

Ostali se glavni brojevi ne mijenjaju.

SKLONIDBA BROJEVA

Jedan se mijenja kao određeni pridjev i ima tri reda i oba broja: jedan, jedna, jedno, jedni,

jedne, jedna. Tako će se sklanjati i svi složeni brojevi kojima su zadnje brojke jedan, dva, tri ili četiri.

Brojevi dva, tri, četiri mijenjaju se ovako:

N.	dva	dvije	tri	četiri
G.	dvaju	dviju	triju	četiriju
D.	dvama	dvjema	trima	četirima
A.	dva	dvije	tri	četiri
V.	dva	dvije	tri	četiri
L.	dvama	dvjema	trima	četirima
I.	dvama	dvjema	trima	četirima

**ZANIMLJIVOST,
DODATNA
INFORMACIJA**
ASTROLOGIJA I
MEDICINA

Srednjovjekovna je medicina dijelove tijela podijelila prema astralnim utjecajima. Sve do 18. stoljeća postavljane dijagnoze i liječenje prema položaju planeta bili su uobičajena pojava. (Prikaz ljudskog tijela iz jednoga njemačkog kalendara iz 15. st.)

SLAGANJE BROJEVA S IMENICOM

- S brojem jedan imenica je obično u rodu, broju i padežu: jedan čovjek, jedne žene, jednoga djeteta, trideset jedan čovjek, tisuću dvjesto jedno dijete...
- Brojevi dva, tri, četiri u nominativu jednine imaju uza se imenicu u genitivu jednine za muški i srednji rod, u nominativu množine za ženski rod.

N dva slona dva sela dvije cipele

G dvaju slonova dvaju sela dviju cipela

(...)

- U ostalim padežima uz broj dolaze imenice (pridjevi ili zamjenice) u istom padežu množine.

**Potraži, pročitaj,
pogledaj!**

Što znaš o starim grčkim matematičarima? Možeš li se sjetiti nekog imena? Potraži njihova imena ili zakonitosti nazvane po njima (npr. Pitagorin poučak).

POJEDINAČNI ZADATAK/POTRAŽI NA INTERNETU

Znate li pisati brojeve poštujući pravopisna pravila? Pomoći će vam Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje iz 2013. godine u dijelu o pisanju brojevnih riječi koji potražite na internetu (pravopis.hr).

Napravi umnu mapu skicirajući ukratko pravila o pisanju brojevnih riječi. Evo nekih pravila.

Brojevne riječi

Jednorječnice

Kao jedna riječ pišu se:

a) glavni brojevi

- stotice do 1000: sto ili stotinu, dvjesto (ili dvjesta), tristo (ili trista), četiristo, petsto... devetsto

Stotice do 1000 mogu se pisati i kao sveza glavnoga broja i imenice stotina: četiri stotine, devet stotina.

b) brojevni pridjevi: tridesetdvoji, četrdesetroji, sedamdesetšesteri, devedesetdeveteri; dvadesetpetogodišnji, devedesetdevetogodišnji; dvadesetčetverosatni; tridesetpetominutni; šezdesetosekundni; dvadesettriometarski,

c) brojevne imenice: sedamdesetdevetorica; osamdesete (Koja je glazba obilježila kasne osamdesete?).

Višerječnice

Kao dvije ili više riječi pišu se:

a) glavni brojevi

- koji imaju jedinice, desetice, stotice, tisućice itd.: dvadeset sedam, pedeset četiri, šezdeset jedan, dvadeset devet, dvjesto sedamnaest, tristo osamdeset tri, petsto dvanaest, devetsto devedeset devet, tisuću dvjesto jedanaest,

Višerječni glavni brojevi mogu se pisati i s veznikom i ispred zadnje riječi: trideset i jedan, petsto pedeset i osam, tisuću osamsto trideset i četiri.

- stotice do 1000: dvije stotine, tri stotine, četiri stotine, pet stotina, šest stotina, sedam stotina, osam stotina, devet stotina

Stotice do 1000 mogu se pisati i kao jednorječnice: sto ili stotinu, dvjesto, tristo, četiristo, petsto

b) redni brojevi

- koji imaju jedinice, desetice, stotice, tisućice itd.: dvadeset sedmi, pedeset četvrti, šezdeset prvi, devedeset deveti, sto pedeset osmi

Višerječni redni brojevi mogu se pisati i s veznikom i ispred zadnje riječi: četrdeset i prvi, tristo sedamdeset i osmi, tisuću devetsto pedeset i četvrti.

c) sveza riječi od kojih je jedna broj

- sveza glavnoga broja i brojevne imenice kojom se zapisuje razlomak: jedna polovina (1/2), jedna trećina (1/3),
- sveza glavnoga broja i čestice puta: dva puta, tri puta, sedam puta, trinaest puta,
- sveza rednoga broja i čestice put: deseti put, sedamnaesti put, stodvadeseti put, tristo devedeset osmi put.

PROČITAJ I PROUČI:

BROJEVNE IMENICE

Večernji list od 16. veljače 2018. donosi članak:

500 milijuna kuna troška restrukturiranja plaćaju vjerovnici iz svoje imovine koje će im formalno pripasti nakon okoćanja nagodbe jer dugovi Agrokoru višestruko premašuju vrijednost imovine.

Što je s riječju 500 milijuna? Je li to broj ili imenica? Poput riječi *stotina, tisuća, milijun, milijarda* po značenju je 500 milijuna broj, a po obliku imenica, pa je svrstavamo u brojevne imenice.

NAUČIMO:

Riječi koje imaju značenje brojeva, a po obliku su imenice nazivamo brojevne imenice. One imenuju bića označujući istodobno koliko ih je.

- a) Kad se broje muškarci, može se umjesto glavnog broja upotrijebiti zbirna imenica izvedena od osnove zbirnoga broja sufiksom *-ica* i tako nastaje brojna imenica (npr. obojica, dvojica, trojica, jedanaestorica itd.).
- b) Kad se broje osobe različita spola, upotrebljavaju se brojevne imenice: obadvoje, dvoje, troje, jedanaestero itd.).

BROJEVNI PRIDJEVI

RAZMISLI I ODGOVORI:

Dopunite rečenicu u bilježnicu pravilnim oblikom broja u zagradi.

Sigurno si čitao/la knjige ili gledao/la filmove fantastike o Harry Potteru. U zadnjem dijelu **Harry Potter i darovi smrti 2** (američko-britanski film, 2011., redatelj: Chris Columbus, Harry Potter: Daniel Radcliffe, Hermione Granger: Emma Watson, Ron Weasley: Rupert Grint) radnja se događa u sedmoj i zadnjoj godini školovanja Harryja Pottera koji nosi (2) _____ naočale i njegovih prijatelja, Hermione i Rona, u školi za čarobnjake u Hogwartsu. U dvorac se ulazi na (4) _____ vrata. Sad već i sami skoro čarobnjaci trebaju se znati nositi s neočekivanim izazovima. Oglasila su se i (5) _____ svadbena zvona.

Rješavajući zadatak, na crte ste trebali upisati riječi kojima ste označavali količinu. Posebnost je bila i to što te imenice imaju samo množinu (naočale, vrata) ili je bila riječ o imenici koja znači par, odnosno cjelinu (zvona).
Upisali ste brojevne pridjeve.

NAUČIMO:

Brojevni pridjevi su riječi koje imaju značenje broja, a službu pridjeva. Služe, kao i glavni brojevi, za izricanje odbrojene količine, što znači imenica uz koju stoje. Pojavljuju se uz imnice koje imaju samo množinu – *pluralia tantum* (*dvoje hlače, četvora kola, petera vrata*) ili uz imenice koje znače par ili cjeline sastavljene od više pojedinih istih ili sličnih primjeraka (*dvoje tračnice, troja zvona i sl.*).

BROJEVNI PRILOZI

RAZMISLI I ODGOVORI:

Kojoj vrsti riječi pripadaju podcrtane riječi?

Plave snage na Poljudu

BIJELA KUĆA PUNA DINAMOVACA!

Osim što je svlačionica Hajduka izgledala kao skupština Ujedinjenih naroda, u kojoj se govori talijanski, portugalski, francuski, mađarski, njemački, albanski, možda i poneki afrički dijalekt, velikom bijelom obitelji ove sezone dominiraju dinamovci! Na stadionu se okupilo nekoliko desetaka tisuća gledatelja, njih sedamstotinjak stajalo je skandirajući! Desetak sudaca provjeravalo je rezultat.

Radi se o brojevnim prilozi.

Sufiks *-ak* znači *oko, otprilike*.

NAUČIMO:

Brojevni prilozi su vrsta riječi koja izriče **približnu količinu** nečega: *petnaestak, dvadesetak, pedesetak*. Tvore se sufiksom *-ak* koji dodajemo broju: *tridesetak*.

Često se brojevni prilozi nepravilno upotrebljavaju, npr. oko dvadesetak. Pravilno je dvadesetak ili oko dvadeset. Takva pojava zove se pleonazam, izricanje istog sadržaja istodobno dva puta.

Pleonazam (grč. preobilje, imati više nego dovoljno)

Slaganje brojeva s imenicama i glagolima u rečenici

U rečenici se brojevi moraju slagati s imenicama i glagolima.

➤ Broj jedan je u istom rodu, broju i padežu kao imenica: *Vozi jedan bicikl.*

➤ Ako je jedan atribut subjektu, predikat je u jednini: Vozi dvadeset (i) jedan bicikl. Vozi dvjesto (i) jedan bicikl.

➤ Imenica je u genitivu jednine uz brojeve dva, tri, četiri: Voze dva bicikla. Voze četrdeset (i) tri bicikla. Voze sedamdeset (i) četiri bicikla.

➤ Ako je broj dva, tri, četiri atribut subjektu, predikat je u množini:

Dva su bicikla neispravna. Tri su bicikla ispala iz utrke. Četiri su bicikla bila potrgana.

➤ Uz brojeve od od pet nadalje imenica je u genitivu množine:

Vozi pet bicikala. Vozi tri stotine (i) pet bicikala. Vozi tisuću (i) pet bicikala.

➤ Predikat je u jednini ako je broj pet, šest, sedam, osam ili devet atribut subjektu: Pet bicikala ispalo je iz utrke. Šest bicikala je slomljeno. Osam bicikala stajalo je na startu.

    PRETRAŽITE INTERNET:

ZADATCI (POJENAČNI, SKUPNI), ISTRAŽIVAČKI

Tinejdžerske godine mogu biti jedno od najzbudljivijih i najpustolovnijih razdoblja u tvom životu. Stoga treba cijeniti svaki trenutak, kao što to izražava sljedeća pjesma:

Želiš li spoznati vrijednost JEDNE GODINE,
raspitaj se kod učenika koji je pao na prijemnom ispitu.

Želiš li spoznati vrijednost JEDNOG MJESECA,
raspitaj se kod majke koja je prerano rodila.

Želiš li spoznati vrijednost JEDNOG TJEDNA,
raspitaj se kod urednika tjednog časopisa.

Želiš li spoznati vrijednost JEDNOG DANA,
raspitaj se kod radnika koji plaćom prehranjuje šestero djece.

Želiš li spoznati vrijednost JEDNOG SATA,
raspitaj se kod ljubavnika koji iščekuju susret.

Želiš li spoznati vrijednost JEDNE MINUTE,
raspitaj se kod čovjeka koji je zakasnio na vlak.

Želiš li spoznati vrijednost JEDNE SEKUNDE,
raspitaj se kod čovjeka koji je preživio prometnu nesreću.

Želiš li spoznati vrijednost JEDNE STOTINKE,
raspitaj se kod osobe koja je na Olimpijadi osvojila srebrnu medalju.

Napiši svoju verziju ovog teksta rabeći što više brojeva i brojevnih imenica.

 VAŽNO JE ZNATI:

Brojevi su dijelom promjenjiva vrsta riječi kojom se izriče koliko čega ima i koje je što po redu. Dije se na glavne i redne.

Od glavnih se brojeva sklanjaju samo jedan, dva, tri i četiri. Sklanjaju se i svi višeznamenasti brojevi kojima je zadnja jedinica, zadnji broj jedan, dva, tri ili četiri: dvadeset dva, tristo devedeset tri, osamsto pedeset četiri.

Redni brojevi označuju koje je što po redu.

Mjesto glavnih brojeva mogu se u određenim prilikama upotrijebiti **ZBIRNI BROJEVI** koji se tvore od osnove glavnoga broja nastavcima *–oje*, *–ero*, *–oro* (osim broja četvero, koji se tvori od druge osnove).

Brojevi

– djelomično promjenjive riječi kojima se označuje koliko čega ima i koje je što po redu.

Podjela brojeva

- glavni brojevi – *Koliko čega ima?*
(*dva, tri, osamdeset*)
- redni brojevi – *Koje je po redu?*
(*drugi, druga, drugo,*
treće, osamdeseto)

Sklonidba brojeva

- Sklanjaju se glavni brojevi
jedan, dva, tri, četiri.
- Sklanjaju se svi redni brojevi.

Brojevne imenice, brojevni pridjevi, brojevni prilozi

Brojevne imenice

- po značenju brojevi, po obliku imenice
(*dvojica, trojica, dvoje, troje*).

Brojevni pridjevi

- po značenju brojevi, po obliku pridjevi
(*dvoja vrata, troje hlače*).

Brojevni prilozi

- znače približnu količinu nečega
(*desetak, stotinjak*).

PROVJERI ZNAŠ LI...

...pravilno pisati brojeve.

...razlikovati brojevne imenice, brojevne pridjeve i brojevne priloge.

...kako bi glasilo semantički pravilan deklinacijski oblik izraza dva muškarca?

Materijale izradila: Sanja Šepac Dužević, prof.

	<p>Ovo djelo je licencirano pod licencom Creative Commons Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna. Ako želite vidjeti primjer te licence, posjetite http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/.</p>
--	--